Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

6 päivänä syyskuuta 2012 *

Asetus (EY) N:o 1206/2001 — Yhteistyö siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa — Asiallinen soveltamisala — Jäsenvaltion tuomioistuimen suorittama todistajan, joka on asianosaisena pääasiassa ja asuu toisessa jäsenvaltiossa, kuuleminen — Mahdollisuus kutsua asianosainen todistajaksi toimivaltaiseen tuomioistuimeen tuomioistuimen oman jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti

Asiassa C-170/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) on esittänyt 1.4.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.4.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens,

Gilbert Georges Henri Mittler ja

Jean Paul François Caroline Votron

vastaan

Hendrikus Cornelis Kortekaas,

Kortekaas Entertainment Marketing BV,

Kortekaas Pensioen BV,

Dirk Robbard De Kat,

Johannes Hendrikus Visch,

Euphemia Joanna Bökkerink,

Laminco GLD N-A ja

Ageas NV, aiemmin Fortis NV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, M. Ilešič (esittelevä tuomari), E. Levits ja J.-J. Kasel,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens, Gilbert Georges Henri Mittler ja Jean Paul François Caroline Votron, edustajinaan advocaat P. D. Olden ja advocaat H. M. H. Speyart,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja J. Langer,

— Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek ja J. Vláčil,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze, K. Petersen ja J. Kemper,

— Irlanti, asiamiehenään P. Dillon Malone, BL,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään A. Posch,

— Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

— Suomen hallitus, asiamiehinään J. Heliskoski ja H. Leppo,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään H. Walker,

— Euroopan komissio, asiamiehenään R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.5.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28.5.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 (EYVL L 174, s. 1) tulkitsemista.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Maurice Robert Josse Marie Ghislain Lippens, Gilbert Georges Henri Mittler ja Jean Paul François Caroline Votron (jäljempänä yhdessä Lippens ym.), jotka ovat Ageas NV:n, aiemmin Fortis NV (jäljempänä Fortis), johtoon kuuluvia henkilöitä, joiden kotipaikka on Belgiassa, sekä toisaalta Hendrikus Cornelis Kortekaas, Kortekaas Entertainment Marketing BV, Kortekaas Pensioen BV, Dirk Robbard De Kat, Johannes Hendrikus Visch, Euphemia Joanna Bökkerink ja Laminco GLD N-A (jäljempänä yhdessä Kortekaas ym.), jotka ovat Fortisin arvopapereiden haltijoita, ja jossa on kyseessä vahinko, jota kyseiset arvopapereiden haltijat väittävät aiheutuneen niille siitä, että ne ovat luottaneet kyseisten yhtiön johtoon kuuluvien henkilöiden ilmoittamiin tietoihin Fortisin taloudellisesta tilanteesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 1206/2001 johdanto-osan 2, 7, 8, 10 ja 11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää todisteiden vastaanottamista koskevan tuomioistuinten välisen yhteistyön parantamista sekä erityisesti sen yksinkertaistamista ja nopeuttamista.

– –

(7) Koska ratkaisu jäsenvaltion tuomioistuimessa vireillä olevassa siviili- tai kauppaoikeudellisessa oikeuskäsittelyssä edellyttää välttämättä usein toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvaa todisteiden vastaanottamista, yhteisön toiminta ei voi rajoittua oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa 29 päivänä toukokuuta 2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 [(EYVL L 160, s. 37)] soveltamisalaan kuuluvaan oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen toimittamiseen siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa. Näin ollen on tarpeen jatkaa jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisen yhteistyön parantamista todisteiden vastaanottamisen alalla.

(8) Tuomioistuinkäsittelyjen tehokkuus siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa edellyttää, että todisteiden vastaanottamista koskevien pyyntöjen toimittaminen ja täyttäminen tapahtuu jäsenvaltioiden tuomioistuinten välillä suoraan ja nopeimmin mahdollisin keinoin.

– –

(10) Todisteiden vastaanottamista koskeva pyyntö olisi täytettävä pikaisesti. Jos pyyntöä ei voida täyttää 90 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta pyynnön vastaanottaneelle tuomioistuimelle, tämän olisi ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle ja mainittava ne syyt, jotka estävät pyynnön pikaisen täyttämisen.

(11) Tämän asetuksen tehokkuuden varmistamiseksi olisi mahdollisuus kieltäytyä pyydettyjen todisteiden vastaanottamisesta rajoitettava tarkasti rajattuihin poikkeustapauksiin.”

4 Asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jäsenvaltion tuomioistuin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti

a) pyytää toisen jäsenvaltion toimivaltaista tuomioistuinta ottamaan vastaan todisteita; tai

b) pyytää saada ottaa vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa.

2. Pyyntöä ei voida esittää sellaisten todisteiden saamiseksi, joita ei ole tarkoitettu käytettäviksi aloitetussa tai aiotussa oikeudenkäynnissä.

3. Tässä asetuksessa ’jäsenvaltiolla’ tarkoitetaan jäsenvaltioita Tanskaa lukuun ottamatta.”

5 Asetuksen 10–16 artikla koskevat todisteiden vastaanottamista pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa.

6 Asetuksen N:o 1206/2001 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Pyynnön täyttämistä koskevat yleiset säännökset”, säädetään seuraavaa:

”1. Pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö viipymättä ja viimeistään 90 päivän kuluessa pyynnön saapumisesta.

2. Pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö oman jäsenvaltionsa lainsäädäntöä noudattaen.

3. Pyynnön esittänyt tuomioistuin voi – – pyytää, että pyyntö täytetään noudattaen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaista erityistä menettelyä. Pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on noudatettava tällaista pyyntöä, jollei kyseinen menettely ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa tai aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia. Jos pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ei jostain edellä mainitusta syystä johtuen noudata tällaista pyyntöä, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle – –.

4. Pyynnön esittänyt tuomioistuin voi pyytää pyynnön vastaanottanutta tuomioistuinta suorittamaan todisteiden vastaanottamisen viestintätekniikkaa, erityisesti video- ja teleneuvottelua käyttäen.

Pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on noudatettava tällaista pyyntöä, jollei se ole ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa tai aiheuta merkittäviä käytännön vaikeuksia.

– –”

7 Asetuksen 12 artiklassa, jonka otsikko on ”Pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien läsnäolo todisteita vastaanotettaessa ja osallistuminen siihen”, täsmennetään seuraavaa:

”1. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajilla on oikeus olla läsnä, kun todisteita otetaan vastaan pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa, jos tämä on pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaista.

2. Tätä artiklaa sovellettaessa ’edustajalla’ tarkoitetaan pyynnön esittäneen tuomioistuimen oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti nimeämiä lainkäyttöhenkilöstöön kuuluvia. Pyynnön esittänyt tuomioistuin voi oman jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti nimetä myös jonkin muun henkilön, esimerkiksi asiantuntijan.

– –

4. Jos pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien edellytetään osallistuvan todisteiden vastaanottamiseen, pyynnön vastaanottanut tuomioistuin määrittää 10 artiklan mukaisesti edellytykset, joiden vallitessa he voivat osallistua.

– –”

8 Asetuksen N:o 1206/2001 17 artiklassa, jossa säädetään pyynnön esittäneessä tuomioistuimessa tapahtuvasta välittömästä todisteiden vastaanottamisesta, säädetään seuraavaa:

”1. Jos tuomioistuin pyytää, että se saa vastaanottaa välittömästi todisteita toisessa jäsenvaltiossa, sen on esitettävä pyyntö 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulle kyseisen jäsenvaltion keskuselimelle – –.

– –

3. Todisteet vastaanottaa pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti nimettävä lainkäyttöhenkilöstöön kuuluva tai jokin muu henkilö, esimerkiksi asiantuntija.

4. Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on 30 päivän kuluessa pyynnön saamisesta ilmoitettava – – pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle, täytetäänkö pyyntö, ja tarvittaessa ne edellytykset, joilla pyyntö sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täytetään.

Keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi erityisesti osoittaa jäsenvaltionsa tuomioistuimen osallistumaan todisteiden vastaanottamiseen tämän artiklan ja asetettujen edellytysten asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi.

Keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen on edistettävä viestintätekniikan, kuten videoneuvottelujen ja teleneuvottelujen käyttöä.

5. Keskuselin tai toimivaltainen viranomainen voi evätä välittömän todisteiden vastaanottamisen vain jos:

a) pyyntö ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan sellaisena kuin se on vahvistettu 1 artiklassa; tai

b) pyyntö ei sisällä kaikkia 4 artiklan mukaisesti tarvittavia tietoja; tai

c) pyydetty todisteiden välitön vastaanottaminen on vastoin sen jäsenvaltion lain perusperiaatteita.

6. Pyynnön esittäneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö jäsenvaltionsa lainsäädännön mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 4 kohdan mukaisesti asetettujen edellytysten soveltamista.”

9 Asetuksen 21 artiklan, jonka otsikko on ”Suhde jäsenvaltioiden välisiin voimassa oleviin tai tuleviin sopimuksiin tai järjestelyihin”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella ei estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai tekemästä sopimuksia tai hyväksymästä järjestelyjä kahden tai useamman jäsenvaltion välillä todisteiden vastaanottamisen edelleen helpottamiseksi, edellyttäen että nämä eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen kanssa.”

Alankomaiden oikeus

10 Alankomaissa todistajien kuulemista ja todistajien alustavaa kuulemista säännellään siviiliprosessilaissa (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, jäljempänä WBR).

11 WBR:n 164 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Asianosaiset voidaan kutsua oikeuteen myös todistajiksi.

– –

3. Jos asianosainen, jonka on esitettävä lausunto todistajana, ei saavu suulliseen käsittelyyn, ei vastaa hänelle esitettyihin kysymyksiin tai kieltäytyy allekirjoittamasta kertomustaan, tuomioistuin voi tehdä tästä asianmukaiset päätelmät.”

12 WBR:n 165 §:n 1 momentissa säädetään, että ”jokaisella henkilöllä, joka on kutsuttu kuultavaksi todistajana laissa säädetyn mukaisesti, on velvollisuus tulla antamaan todistajankertomuksensa”.

13 WBR:n 176 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Mikäli yleissopimuksessa tai [Euroopan unionin] asetuksessa ei toisin säädetä, todistajan asuessa ulkomailla tuomioistuin voi pyytää osoittamaansa todistajan asuinpaikan viranomaista kuulemaan todistajaa mahdollisuuksien mukaan valaehtoisesti tai tuomioistuin voi siirtää tehtävän sellaiselle Alankomaiden konsuliedustuston virkamiehelle, jonka toiminnan piiriin todistajan asuinpaikka kuuluu.”

14 WBR:n 186 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tapauksissa, joissa laissa sallitaan todistajien kuuleminen, on asianomaisen osapuolen pyynnöstä mahdollista määrätä todistajien alustavasta kuulemisesta viipymättä ennen asian vireille saattamista.

2. Tuomioistuin voi asianosaisen pyynnöstä määrätä todistajien alustavasta kuulemisesta, kun asia on jo pantu vireille.”

15 WBR:n 189 §:ssä säädetään, että ”todistajan kuulemista koskevia säännöksiä sovelletaan myös alustavaan kuulemiseen”.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

16 Kortekaas ym., jotka ovat Fortisin arvopapereiden haltijoita, panivat 3.8.2009 vireille oikeudenkäynnin Rechtbank Utrechtissa (Alankomaat) Lippens ym:ita, jotka olivat Fortisin johtoon kuuluvia henkilöitä, ja itse yhtiötä vastaan. Kortekaas ym. vaativat tässä oikeudenkäynnissä korvausta vahingosta, jota ne väittävät aiheutuneen niille, koska ne ovat ostaneet tai pitäneet hallussaan arvopapereita Lippens ym:iden annettua vuosina 2007 ja 2008 julkisesti tietoja Fortisin taloudellisesta tilanteesta ja vuonna 2008 jaettavista osingoista.

17 Saadakseen selvennystä Lippens ym:iden esittämistä väitteistä sekä tiedoista, joita heillä oli ollut edellä mainittuna ajanjaksona, Kortekaas ym. toimittivat 6.8.2009 Rechtbank Utrechtille pyynnön, jossa vaadittiin Lippens ym:iden alustavaa kuulemista todistajina. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi tämän pyynnön 25.11.2009 antamallaan ratkaisulla, jossa täsmennettiin, että kuulemisen suorittaisi tutkintaa varten myöhemmin nimitettävä tuomari.

18 Lippens ym. pyysivät 9.12.2009 Rechtbank Utrechtia esittämään oikeusapupyynnön, jotta ranskankielinen tuomari voisi kuulla heitä Belgiassa, jossa heillä on kotipaikka. Heidän pyyntönsä hylättiin 3.2.2010 annetulla määräyksellä.

19 Lippens ym. valittivat tuosta määräyksestä Gerechtshof te Amsterdamiin, joka pysytti valituksenalaisen määräyksen 18.5.2010 antamallaan ratkaisulla nojautumalla WBR:n 176 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan tuomioistuimella, jonka on kuultava toisessa jäsenvaltiossa asuvaa todistajaa, on mahdollisuus mutta ei velvollisuutta pyytää oikeusapua. Gerechtshof te Amsterdam täsmensi, että todistajia on lähtökohtaisesti kuultava siinä tuomioistuimessa, jossa pääasian oikeudenkäynti on vireillä, ja että käsiteltävässä asiassa mikään seikka ei oikeuttanut sitä, että kyseisestä säännöstä poiketaan Lippens ym:iden hyväksi, kun otetaan huomioon etenkin se, että Kortekaas ym. ovat vastustaneet pyyntöä. Se totesi vielä, että kuuleminen Belgiassa ei voinut olla oikeutettua kieleen liittyvistä syistä, sillä Lippens ym:illa on mahdollisuus käyttää apuna tulkkia, kun heitä kuullaan Alankomaissa.

20 Lippens ym. tekivät Gerechtshof te Amsterdamin ratkaisusta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, ettei asetus N:o 1206/2001 ole esteenä yhtäältä sille, että jäsenvaltion tuomioistuin kutsuu kyseisessä valtiossa voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti toisessa jäsenvaltiossa asuvan todistajan saapumaan oikeuteen, eikä toisaalta sille, että se soveltaa mainituissa säännöksissä säädettyjä seurauksia siinä tapauksessa, että todistaja ei saavu oikeuteen.

22 Kansallinen tuomioistuin katsoo tämän osalta, että asetuksen N:o 1206/2001 minkään säännöksen perusteella ei voida katsoa, että siinä säädetyt todisteiden vastaanottamiskeinot sulkisivat pois mahdollisuuden turvautua jäsenvaltioiden oikeudessa säädettyihin todisteiden vastaanottamiskeinoihin. Sen mukaan asetuksen N:o 1206/2001 tarkoituksena on ainoastaan helpottaa todisteiden vastaanottamista eikä siinä velvoiteta jäsenvaltioita muuttamaan kansallisen prosessioikeutensa mukaisia todisteiden vastaanottamismenetelmiä. Se pohtii kuitenkin, seuraako asiassa C-104/03, St. Paul Dairy, 28.4.2005 annetusta tuomiosta (Kok., s. I-3481, 23 kohta), että jäsenvaltioilla on velvollisuus soveltaa kyseistä asetusta vastaanotettaessa toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevia todisteita.

23 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [asetusta N:o 1206/2001] ja erityisesti tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että tuomioistuimen, joka haluaa kuulla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa todistajaa, on tällaisen todisteiden vastaanottamisen yhteydessä aina sovellettava mainitussa asetuksessa säädettyjä menetelmiä, vai onko tuomioistuin toimivaltainen soveltamaan kansallisen prosessioikeutensa mukaisia menetelmiä, kuten kutsumaan todistajan saapumaan henkilökohtaisesti oikeuteen?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

24 Kansallinen tuomioistuin pyrkii selvittämään kysymyksellään pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 1206/2001 säännöksiä ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen, joka haluaa kuulla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa asianosaista todistajana, on tällaisen kuulemisen yhteydessä aina sovellettava mainitussa asetuksessa säädettyjä todisteiden vastaanottamismenetelmiä, vai onko tuomioistuimella mahdollisuus kutsua mainittu asianosainen saapumaan oikeuteen ja kuulla tätä tuomioistuimen oman jäsenvaltion oikeuden mukaisesti.

25 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1206/2001 1 artiklan 1 kohdan mukaan tätä asetusta sovelletaan siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa jäsenvaltion tuomioistuin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti pyytää toisen jäsenvaltion toimivaltaista tuomioistuinta ottamaan vastaan todisteita tai pyytää saada itse ottaa vastaan todisteita suoraan toisessa jäsenvaltiossa.

26 Tästä on todettava aluksi, että asetuksen N:o 1206/2001 asiallinen soveltamisala, sellaisena kuin se on määritelty tässä artiklassa ja ilmenee mainitun asetuksen järjestelmästä, koskee vain kahta tapaa ottaa vastaan todisteita; näitä ovat yhtäältä asetuksen 10–16 artiklassa tarkoitettu todisteiden vastaanottaminen pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen esitettyä tätä koskevan pyynnön ja toisaalta pyynnön esittäneen tuomioistuimen toimesta tapahtuva välitön todisteiden vastaanottaminen toisessa jäsenvaltiossa, mitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt määritetään saman asetuksen 17 artiklassa.

27 Sitä vastoin asetukseen N:o 1206/2001 ei sisälly mitään säännöksiä, joissa säädettäisiin jäsenvaltion tuomioistuimen mahdollisuudesta kutsua toisessa jäsenvaltiossa asuva asianosainen saapumaan oikeuteen ja antamaan todistajankertomus suoraan kyseisessä tuomioistuimessa tai joissa suljettaisiin pois tällainen mahdollisuus.

28 Tästä seuraa, että asetusta N:o 1206/2001 voidaan soveltaa lähtökohtaisesti vain silloin, kun jäsenvaltion tuomioistuin päättää ottaa vastaan todisteita jommallakummalla mainitussa asetuksessa säädetyistä tavoista, jolloin sen on noudatettava näiden tapojen osalta säädettyjä menettelyjä.

29 Tämän jälkeen on muistutettava, että asetuksen N:o 1206/2001 2, 7, 8, 10 ja 11 perustelukappaleen mukaan asetuksen tavoitteena on rajat ylittävän todisteiden vastaanottamisen yksinkertaisuus, tehokkuus ja nopeus. Sen, että jäsenvaltion tuomioistuin vastaanottaa todisteita toisessa jäsenvaltiossa, ei tule viivästyttää kansallisia oikeudenkäyntejä. Tästä syystä asetuksella N:o 1206/2001 luotiin kaikkia jäsenvaltioita – Tanskan kuningaskuntaa lukuun ottamatta – sitova järjestelmä, jolla pyritään poistamaan tällä alalla mahdollisesti ilmenevät esteet (ks. asia C-283/09, Weryński, tuomio 17.2.2011, Kok., s. I-601, 62 kohta).

30 Asetuksen N:o 1206/2001 säännösten sellainen tulkinta, jossa kiellettäisiin yleisesti jäsenvaltion tuomioistuinta kutsumasta kansallisen oikeutensa nojalla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa asianosaista saapumaan oikeuteen todistajaksi ja kuulemasta tätä kyseisen kansallisen oikeuden nojalla, ei ole tämän tavoitteen mukainen. Kuten näet Tšekin ja Puolan hallitukset ovat huomauttaneet ja julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa, tällainen tulkinta johtaisi siihen, että tuomioistuimen mahdollisuuksia kuulla tällaista asianosaista rajoitettaisiin.

31 Näin ollen on ilmeistä, että tietyissä olosuhteissa, muun muassa silloin, kun todistajaksi kutsuttu asianosainen suostuu vapaaehtoisesti saapumaan oikeuteen, saattaisi toimivaltaisen tuomioistuimen kannalta olla yksinkertaisempaa, tehokkaampaa ja nopeampaa kuulla tätä kansallisen oikeuden säännösten mukaisesti sen sijaan, että turvauduttaisiin asetuksessa N:o 1206/2001 säädettyihin todisteiden vastaanottamista koskeviin keinoihin.

32 Tästä on korostettava, että kun toimivaltainen tuomioistuin kuulee asianosaista kansallisen oikeutensa nojalla, sillä on mahdollisuus sekä esittää asianosaiselle suoraan kysymyksiä että myös kuulla kuulemisessa paikalla olevien mahdollisten muiden asianosaisten tai todistajien lausuntoja sekä selvittää itse mahdollisten lisäkysymysten avulla todistajankertomuksen uskottavuus, kun otetaan huomioon kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Tällainen kuuleminen eroaa näin ollen kyseisen asetuksen 10–16 artiklassa tarkoitetusta todisteiden vastaanottamisesta pyynnön vastaanottaneessa tuomioistuimessa, vaikka sen 12 artiklassa sallitaankin tietyin edellytyksin pyynnön esittäneen tuomioistuimen edustajien läsnäolo todisteita vastaanotettaessa ja osallistuminen siihen. Vaikka saman asetuksen 17 artiklassa tarkoitettu välitön todisteiden vastaanottaminen mahdollistaa sen, että pyynnön esittänyt tuomioistuin voi itse suorittaa kuulemisen jäsenvaltionsa oikeuden mukaisesti, sen on kuitenkin saatava pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion keskuselimen tai toimivaltaisen viranomaisen lupa ja noudatettava näiden asettamia edellytyksiä sekä tässä artiklassa säädettyjä muita yksityiskohtaisia sääntöjä.

33 Lopuksi on todettava, että tulkintaa, jonka mukaan asetuksessa N:o 1206/2001 ei säännellä tyhjentävästi rajat ylittävää todisteiden vastaanottamista vaan pyritään vain helpottamaan niiden vastaanottamista ja mahdollistetaan muiden samaa päämäärää tavoittelevien keinojen käyttö, tukee asetuksen N:o 1206/2001 21 artiklan 2 kohta, jossa sallitaan nimenomaisesti sopimukset tai järjestelyt jäsenvaltioiden välillä todisteiden vastaanottamisen edelleen helpottamiseksi, edellyttäen että nämä eivät ole ristiriidassa tämän asetuksen kanssa.

34 On totta, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa St. Paul Dairy antamansa tuomion 23 kohdassa, että todistajan kuulemista koskevaa pyyntöä voitaisiin tuossa asiassa annetun tuomion taustalla olleiden olosuhteiden kaltaisissa olosuhteissa käyttää keinona välttää asetuksen N:o 1206/2001 säännöt, jotka antavat samat takeet kaikille henkilöille ja vaikuttavat niihin samalla tavoin ja jotka koskevat jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen todisteiden vastaanottamista jossakin toisessa jäsenvaltiossa koskevien pyyntöjen toimittamista ja täyttämistä.

35 Tätä toteamusta ei voida kuitenkaan tulkita siten, että siinä velvoitettaisiin jäsenvaltion tuomioistuin, jolla on toimivalta ratkaista pääasia ja joka haluaa kuulla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa todistajaa, toteuttamaan tämän kuulemisen asetuksessa N:o 1206/2001 säädettyjen sääntöjen mukaisesti.

36 Tästä on todettava, että tuon tuomion taustalla oleville olosuhteille oli ominaista, että asianosaisen esittämä todistajan alustavaa kuulemista koskeva pyyntö oli osoitettu suoraan todistajan asuinjäsenvaltion tuomioistuimelle, jolla ei kuitenkaan ollut toimivaltaa ratkaista pääasiaa. Tällaista pyyntöä voitaisiin todella käyttää keinona välttää asetuksen N:o 1206/2001 säännöt, koska sillä voitaisiin evätä toimivaltaiselta tuomioistuimelta, jolle tällainen pyyntö pitäisi osoittaa, mahdollisuus suorittaa todistajan kuuleminen mainitussa asetuksessa säädettyjen sääntöjen mukaisesti. Käsiteltävän asian olosuhteet eroavat kuitenkin asiassa St. Paul Dairy annetun tuomion taustalla olleista olosuhteista, koska alustavaa kuulemista koskeva pyyntö on esitetty toimivaltaiselle tuomioistuimelle.

37 Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltion toimivaltaisella tuomioistuimella on mahdollisuus kutsua toisessa jäsenvaltiossa asuva asianosainen saapumaan kuultavaksi todistajana ja kuulla tätä tuomioistuimen oman jäsenvaltion oikeuden mukaisesti.

38 Lisäksi viimeksi mainittu tuomioistuin voi edelleen soveltaa oman jäsenvaltionsa säännöksissä säädettyjä seurauksia siinä tapauksessa, että asianosainen ei saavu oikeuteen todistajaksi ilman pätevää syytä, kunhan näitä seurauksia sovelletaan unionin oikeutta noudattaen.

39 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1206/2001 säännöksiä ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisella tuomioistuimella, joka haluaa kuulla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa asianosaista todistajana, on tällaista kuulemista varten mahdollisuus kutsua mainittu asianosainen saapumaan oikeuteen ja kuulla tätä tuomioistuimen oman jäsenvaltion oikeuden mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut

40 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28.5.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 säännöksiä ja erityisesti sen 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisella tuomioistuimella, joka haluaa kuulla toisessa jäsenvaltiossa asuvaa asianosaista todistajana, on tällaista kuulemista varten mahdollisuus kutsua mainittu asianosainen saapumaan oikeuteen ja kuulla tätä tuomioistuimen oman jäsenvaltion oikeuden mukaisesti.

Allekirjoitukset